

Taavi Tõnisson: teater peab igal juhul olema hea meelelahutus

MARCUS HAAV

Foto: Piret Ziaarvõpik/ajaloo.ee

Ugala teatris esietendub 4. märtsil koguperelavastus «Piruka magus põhi», mille aluseks on Alan Bradley terves maailmas menukaks osutunud romaani. Kirjalisena NUKU teatrist oma lavastajadebüüti Ugala tegev Taavi Tõnisson tööb lavastuse olulise sõnumina välja, et raamatut ei tohi kunagi hinnata selle kaane ega pürukat selle väljanägemise järgi.

Taavi Tõnisson, lõpetasite 2003. aastal Vilhandi kultuurikadecentia. Ligi kakskümmend aastat on moodas. Mis on selle ajaiga inimene muutunud?

Muudatused inimestes on tajutavad, tuntuvad ja nähtavad. Mitte et mul oleks praegu liiga palju aega ringi kõndida, aga nii vähe, kui seda olen saanud teha, siis näen, et on tekkinud uusi maju ja kolvikuid. On palju kohti, mida minu kooliajal ei eksisteerinud. Linnaruum on muutunud kindlaga hästi sõbrallikuks ja hubaseks. Mulle meeldis Viljandi juba siis, kui siin õppisid, aga praegu on siia kindlaga ertu mõnus tulla.

Ja kuidas on Ugalaiga?

Ugalaiga on samamoodi! Kooliajal olid maal elin eristatuna

MARKO SAARM

elame ajal, mil eesmärk puhtselt ahnolu, kõik on lubatud ja see teeb murelikuks. Ma ei pea silmas mingisuguseid keelde või piiranguid, mõlen just inimese sisenist kultuuri ja emotsionaalsest intelligentsist. Inimesed, keelele on antud võltus Eesti elu juhtida, kaotavad ühtki omavahelises olitrumpanistes ja näpugantantistes ligasuguse mooditudunde ja see kandub ka lihtsale inimesele.

Tasakaalust oleme praegu sel ajal väljas, inimlikud väärtused, fahvad tuzantantite ja Mõnikord on see hea. Vene keeles on selline väljend nagu «vitaroj dõhnanije» («teine hingamine» – tõlgetus). Kritisitaalsuonitdes käivituvad inimese teistugused mehhanismid, tekib erakordne keskendamisvõime ja impulsiid, mida normaalses kulgemises ei teki.

Teisest küljest – eks ta tekitab stressi ja stress ei ole iga kord hea. Kakskümme aastat on moodas sellist ajast, mil ma koostun, mida näitleja teha saab. Vihaastamine võib vaa-

vi võitaks vastu heliseva telefoni ja uldeks -kule, ma ei saa paergrast rakkida, olen teatris?

(Neeerub) Päris seda ei saa näitleja endale lubada, see on professionaalsuse küsimus. Aga olen ise näinud ja tegelikult ka nähtegana kasutanud seda, et kui nutisade etenduse ajal publiku seas vales ko-

haas väga kova haall hakkab tegeema, siis jätkame. See on ootame. Siis jätkame. See on maksumum, mida näitleja teha saab. Vihaastamine võib vaa-

Vahel kiputakse pisut üleolevalt suhtuma meelelahutusse, mida teater kindlasti pakub.

Siin peaks ehk alustama sellest otsast, et mitses teater üldse on, milleks ta meile vajalik on. Mina mõtlen nii ja seda ütles mulle kunagi minu ka Adolf Sapiro. Teater on mäng. Võib-olla vahel väga kõsine, õpetlik, emotsionaalselt, vaimset ja füüsiliselt kurnav, aga ta on igal juhul mäng! Ja mäng on ju oma olemuselt meelelahutus.

Ma ei karda seda sõna. Sellel on palju sügavam tähendus, kui endale aru anname. Meelelahutamise ei tähenda olemuslikult midagi kergetast või komertsilikku. Hea meelelahutus on väga vääruslik. Usun, et sellega on kõik mõis. Teater peab igal juhul olema hea meelelahutus!

«Piruka magus põhi» jõuab kohe publiku ette. Kas see on hea meelelahutus?

Tahaks küll väga loota. See põhineb Kanada autori Alan Bradley samanimelisel raamatul, mis on ka eesti keeles käitasaadav. Selle loo peategelane on II-aastane keemik-faanatik ning väga iselisev tädruk Flavia de Luce, kes elab 1960. aastate Inglismaal välkesses kulas. Ta on aadlik ja elab poollagunevas Buckinghami mõisas. Ühel ööl avastab ta oma koduaast kurr-kiipentrast võõra mehe, kes jõuab talte oelda ainult õhe sõna: «Välk» ja siis sureb ta ka-

tekkinnud uusi maju ja konv-
kuid. Oh palju kohti, mida mi-
na koolilajal ei eksisteerinud.
Linnaruum on muutunud
kuidagi hästi sobralikaks ja
huldasaks. Mulle meeldis Vi-
jandi juba siis, kui siin õppi-
sin, aga praegu on siia kuida-
gi eriti mõnus tulla.

Ja kuidas on Ugalaga?

Ugalaga on sammoodi! Koo-
liajal olid meil siin erialatun-
nid ja koostöös Ujala teatriga
toime välja kaks diplomilavas-
tust. Nii et ma tean seda ma-
ja ja siin tootab ka praegu in-
mest. Kes on pärit tollast ajast.
Väga mõnus oli siia tulla. Sel-
line kodune ja hea tunne.

**Teil oli õnn õppida Kalju Ko-
missarovi kae all, kelle stu-
diastapägev läheneb. Kuidas
tema meelde on jäänud?**

Ta oli sellise karuse olemise-
ga äärmiselt sooja südamega
inimene, kes hoolis väga oma
õpilastest. Ta võis olla mõni-
kord väga järsk või teha kõva
häält, aga see oli alati kantud
kõlge parimatest soovidest.
Kui mõlen tema juures õppi-
mise peale, siis väga paljud as-
jad, mida ta andis, on jõudnud
kohale kuidagi viibega. Reaal-
ses töös kogemusi saades te-
kivad järsku seosed, et aa, se-
da ju härra õpetaja mõtteski!
Mul endal praegu õpilasi ei
ole, aga olen aja jooksul nen-
dega kokku puutunud. Saan
aru probleemidest, mida ta
meiega tootades nägi ja miks
ta midagi tegi. Vaatustaan vä-
ga temaga kokkupundel.

**On mõned põhitõed, mis ei
muutu. Aga aeg läheb silski
edasi ja see aeg, mill elame,
on kaunistest turbutante.
Kui teistsugune tundub pra-
egune elu teatrinimese pilgu
läbi võrreldes ajaga, mill tele-
teatris alustasite?**

Kui mõelda täiskasvanu-
vaatlemuräst, siis on tunne, et

de või püüanud, kultuur just
inimese sisemus kultuuri ja
emotsionaalselt intelligentsus.
Inimesed, keelide on andud voi-
tus Eesti elu juhtida, kaotavad
tõhti omavahelistes ületrumpa-
mistes ja nõugetahtamistes
igaüksuse nõudutunde ja see
kandub ka hilisale inimesele.

Tasakaalust oleme praegu-
sel ajal väljas, inimlikud väär-
tused jätkavad tagaplaanile ja
töökuulutamine niime all tegele-
dakse veidralt ning kurvaks ja
kurjaks muutvate asjadega. Ja
just sellepärast tunnen, et ta-
han teatri vahenditega jutusta-
da suurt ja inimlikke lugusid.

Praegusegi lavastuse põhi-
leema on, et kurjusele ja jul-
musele tuleb vastu astuda, ka
sils, kui on meeletu hirm. Meie
loo peategelane Flavia seda
teebki. Kui mõelda kitsamalt
teatri kontekstis, siis teatri
keel on muutunud, vahendeid
on juurde tulnud. Tehakse
rohkem erisugust teatrit. Sü-
venemiseks on vähem aega,
vaatatahna tahame tihedamat
ja dünaamilisemat pilti, roh-
kem info. Reaalise elu tingi-
musdest tajun, et peame tegut-
sema kiiremini ja suutma teha
vähema ajaga rohkem.

LAVASTUS

Alan Bradley «Piruka magus põhi»

- Alustusest tõkijala Bibi Raid
- Dramatiseerija Siret Campbell
- Lavastaja Taavi Tomison (NUKU teater)
- Kunstnik Marlon Undask
- Muusikaline kujundaja Peeter Konovaitov
- Valguskunstnik Priidu Adlas
- Koreograaf Olga Privis (Vene teater)
- Osades Ilo-Ann Saarepera, Aarne Soro, Mari-
ka Palm, Marianne Tammaru (Kuutuurakadee-
miat), Valto Kiris, Marlin Mill, Andres Tabun,
Viirma Luik, Jaana Kena, Rait Üunnapu ja Ott
Kartau (Kõhaliisena).
- Esietendus 4. märtsil Ugalia teatri suures
saalis.

Alus: Ugalia

situatsioonides kahtluvad
inimese teistsugused meh-
hanismid, tekib erakordne
keskendumisvõime ja impu-
sid, mida normaalses külge-
mises ei tekikski.

Teisest küljest – eks ta te-
kita stressi ja stress ei ole lga-
kord hea. Kaksikmündid aas-
tat on moodas sellest ajast, mil
ma koolis käisin. Mina ise ei
ole enam see inimene ja tea-
ter on ka teistsugune. See on
normaalne protsess, sellega
peab kohaneama.

**Kui publiku perspektivist
võtta, siis mind näiteks häiri-
vad teatrisaalis mobiilifono-
nid, mis vilguvad isegi olen-
duse ajal. Annaks siin mida-
gi ette võtta?**

(Ohkab.) Kohati tundub, et
see on võitlus tuuleveskitega.
Ma ei tea, kuidas selle vastu
saaks. Tõdian NUKU teatris
ja me mängime palju lastele.
Laste ja noorte puhul on see
probleem muide palju väik-
sem kui täiskasvanute juures.
NUKU teatri kontekstis
tundub, et vahel täiskasva-
nu nagu lallitab ennast seal
välja ja mõtleb, et on saajia
ning kes teda ikka tähele pä-
neb. Nii nad skrollivadki sa-
lis edenduse ajal oma telefoni.
Mõnikord ajab see väga när-
vi. Teistpidi mõtlen jälle, et
mida ma ikka teha saan. Lapp-
se või noore vaataja puhul on
selge, et tal pole veel koge-
must ja arusaamist, et teater
on teistsugune paik. Täiskas-
vanu puhul eeldan, et ta saab
arri, kuidas teatris käituda ja
eriti NUKU kontekstis ka ees-
kujutsi olla. Usun sellesse, et
saan maailma paremaks muu-
ta isikliku eeskujuga läbi.

**Lugupidamatusse pole mõtet
lugupidamatusse vastata, aga
mis on okeis, kui näiteks
prooviks laval salamaist oma
telefonist sõnumeid lugeda**

(Naerab.) Paris seda ei saa
näiteks endale lubada, see on
professionaalne küsimus!
Aga olen ise näinud ja tegele-
kui ka näitejana kasutanud
seda, et kui näiteks edendu-
se ajal publiku seas vaees ko-
has väga kova häält hakkab te-
gema, siis võtame aja maha ja
ootame. Siis jätkame. See on
maksimum, mida näitleja te-
ha saab. Vihastamine või vaa-
tajaga verbaalselt dialoogi
asumine lõhnus lavastuse al-
murfääri ning hakkaksime te-
gelama millegagi, mis ei ole la-
vastuse organiline osa.

**Õnneks on enamik publikust
silski distsiplineeritud. Ja
huvitav on see, et teatrisal-
jate arv aasta-aastalt suure-
neb, kui vaadata kas või Uga-
lat. Mis inimesi teatrisse
ajab?**

Olen selle üle mõelnud. Siin
on minu põhitõed. Traditsioon.
See on normaalne elu osa, me
oleme harjunud mõtlega, et
oleme eestlased ja teatrisal-
ja rahvas, me teeme seda juba
kõige paremas mõttes ruti-
nalt. Teator on osa meele elust.
Ja see on väga tore.

Teine põhjus on see, et äk-
ki meil ongi hea teater? AKKI
mängitaksegi häid lavastusi!
Kui mängitaks järjepidevalt
midagi, mis ei ole hea, siis kül-
lap see huvi ka raugeks. Teat-
riskalmine on minu meelest
Eesti haridussüsteemi organ-
niline osa. Operatjad tulevad
õpilastega teatrisse ja see on
väga äge, annaks ainnult, et see
ei kaoks ega muutuks. Et ikka
oleks teatrit, mis suudab pub-
likut köita, ja lavastusi, mis
toovad inimesi saali.

Lavastuste valjatoomise
tempo ei peaks ehk enam ki-
remaks minema ega nende
arvi tingimata suurenema.
Kui meil on häid lavastusi ja
publikut ka jagub – no mis siis
saab veel paremat olli!

mis teeb
kaasa
lavastuses
«Piruka
magus põhi»

kattesand. Selle too peate-
gelane on 11-aastane keemia-
fannaalik ning väga leesolev
tõdruik Flavia de Luce. Kes
elab 1950. aastate Inglismaal
väikeses Kõlas. Ta on aadlik
ja elab pooltegelanevuss Buck-
shaw mõisas. Ühel ööl avast-
tab ta oma koduatast kur-
gipeerast võõra mehe. Kes
jõuab talile öelda ainult ühe
sõna: «Vale» ja siis sureb ta ka-
le vahel. See kolab juba öud-
selt ja põnevalt, eksju.

See on krimilugu. Täpse-
malt oeldes detektiivlugu,
kus must huumor ja mängu-
lilisus on väga tähtsal kohal.
Flavia alustab põnevat detek-
tiivmängu, mis muutub täsi-
seks. Üsna pea saab ta teada,
et peamine kahtusalune on
tema isa. Tõdruik ei suuda us-
kuda, et isa võib mõrvat olla,
ning teeb kõik, et teda päästa.
Nii et põnev mäng, mis muu-
tub õhulikaks.

Lavastuse teemad on väga
täpsed. Me räägime surmast,
ülekohtust, vägivallast, egois-
mst ja julmusest, aga me rää-
gime ka armastusest, üksin-
dusest ja igatsusest. Väär-
limistamisest ja egoismist.
Kõik need on osa sellest loost,
mille pealimiseks kihiks on
detektiivlugu ja allhoovus-
seks ühe tõdruku meeleheit-
lik soov oma perekonda koos
hoida. See on minu jaoks sel-
lest materjalist kõige puudu-
tavam osa.

Mängu võit tasub otsida
millestki koomiksilikust – ma
pean silmas tumedaid koo-
mikseid – ja Wes Andersoni
filmidest. Kui ollakse jube-
mad Gogol'i või siis ka Bulgaa-
kovi – sellist sügavust aimb
sellest materjalist, ega ka ni-
hestavust ja mängu.

Muu hulgas võib laup lavat
ühe hekkel pusti karta ning
tal võib olla oma arvamus, aga
see ei tähenda, et ta ei oleks
surnud.